

Posudek na diplomovou práci Andrey Malé „ První vlaštovka: Model komunitního a solidárního bydlení perspektivou commons “

Karel Čada: oponentský posudek

1. Všeobecný úvod:

Autorka si vybrala zajímavé, relevantní a dobře ohraničené téma. Věnuje se případové studii modelu komunitního a solidárního bydlení. Téma řeší v širších kontextech dostupnosti bydlení a daří se jí téma vhodně strukturovat stanovením relevantních a výzkumem řešitelných otázek. Vhodně využívá teoretické koncepty, které prochází celou prací. V závěru dospívá k jasným závěrům.

2. Obsahová stránka:

Práce má jasnou strukturu. V teoretické části postupuje od obecných teorií commons ke specifickým commons v oblasti bydlení. Diskutuje tyto pojmy v kontextu současného kapitalismu. Teoretické pojmy pak vhodně rozpracovává v empirické části. Cituje klíčové zdroje k tématu i z aktuálních studií. Teoretické inspirace vhodně strukturoují i empirickou část práce a vytvářejí tak konzistentní a koherentní dílo.

Z hlediska struktury bych ale uvítal jasnější shrnutí teoretické části. Jak budou představené koncepty využity v další práci? Co jsou hlavní argumenty, které si máme odnést z teoretické rešerše?

Autorka volí výzkumné otázky, které jsou jak relevantní vzhledem ke zvolenému výzkumnému případu, tak i vycházejí z představených teoretických konceptů. Metodologický postup přiměřeně popisuje. Uvítal bych větší informace o analýze dat (např. jaké kódy autorka sledovala, jak se kódy proměňovaly – případně dát do přílohy tabulku, kterou v analýze využívala), ale je to spíše detail, než nějaká zásadní připomínka.

Data autorka popisuje přehledně, teoreticky informovaně a s citem pro etnografický detail. Byť bych také uvítal hlubší vhled do analyzovaných situací a detailnější rozklíčování rozhodovacích procesů i případných konfliktů v družstvu. I přes veškerou kvalitu práce text působí v některých částech až příliš schematicky a „sluníčkově“. Chybí mi větší důraz na ruptury a frikce ve fungování družstva.

Celkově práce přináší řadu nebanálních zjištění, které rozšiřují klasické uvažování o commons. Za mě klíčový argument práce je rozšíření pravidel Elinor Ostrom, které se týkají správy commons, o preventivní mechanismy. Zatímco Ostrom zmiňuje sankce za porušování pravidel, autorka na základě svého terénní výzkumu zdůrazňuje i princip prevence. Autorka ukazuje i důležitost sdílených hodnot a norem jako alternativu k pravidlům, které naopak zdůrazňuje Ostrom. Stejně přínosný je i důraz na emocionalitu v péči o sdílené stezky, což je další aspekt, který Ostrom a její pokračovatelé často přehlíží. Obdobně důležitá mi přijdou i zjištění týkající se českého makrokontextu (například odkaz k současné právní podobě bytových družstev). Autorka tak předkládá alternativní doporučení k péči o commons, která jsou méně formalizovaná a více postavená na představě commons jako každodenní reflexivní praxi.

Nicméně tato zjištění, zajímavá rozšíření teoretických přístupů ke commons a z nich plynoucích doporučení jsou ale příliš implicitní a čtenář je musí v textu dešifrovat. Dané práci by podle mě slušel více ambiciózní a explicitní závěr.

Po formální stránce nemám k práci připomínek. Práce je přehledně strukturovaná a velmi dobře se čte. Autorka ukazuje, že si osvojila styl etnografického psaní a umí ho přenést i do své práce.

3. Celkové hodnocení:

Práce mi přijde mimořádně přínosná. Teoreticky poučeně popisuje relevantní případ a upozorňuje na celou řadu důležitých závěrů. Práce kombinuje společenskou s teoretickou relevancí. Navíc prezentovanou čtenářsky přívětivým stylem. **Doporučuji ji k obhajobě a hodnotím ji jako výbornou (18 bodů).**

V diskusi doporučuji zaměřit se na limity aplikace teorie commons. Autorka v závěru píše, že „zvolená teorie může tedy pokulhávat v případech, kdy jsou data týkající se zkoumaného commons na jednu stranu esenciální pro jeho představení, ale zároveň až příliš partikulární a situační, než aby bylo možné je skrze tuto teorii interpretovat.“ (str. 74) Co tím chce říct? Na jaké situace se tato kritika vztahuje? Jaké řešení daného problému navrhuje?

V Praze dne 12. 6. 2024

Karel Čada